

Е. І. Гатаулліна,
аспірант кафедри фінансів,
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

E. Gataullina,
Post graduate student of Kyiv National University of Trade and Economics

TAX POLICY IN THE PERIOD OF ECONOMIC TRANSFORMATION

У статті розкрито методологічні та практичні положення становлення та розвитку податкової політики України в умовах економічних перетворень. Охарактеризовано принципи побудови податкової системи держави. Зазначено основні економічні інструменти реалізації податкової політики та обґрунтовано необхідність використання адаптивної моделі податкового регулювання соціально-економічного розвитку. Досліджено структуру доходної частини зведеного бюджету України. Визначено особливості становлення та розвитку вітчизняної системи податкового регулювання економічного розвитку. Виявлено тенденції розвитку податкової системи в розрізі податкових надходжень зведеного бюджету України. Визначено пріоритетні напрями розвитку податкової політики в умовах економічних перетворень.

This paper presents some methodological and practical statements to formation and development tax policy of Ukraine in the period of economic transformation. We examined main principles to formation of national tax system. We also investigated instruments of tax policy implementation. The necessity to conduct the adaptive model of fiscal regulation of social and economic development is justified. We analyzed the structure of revenues consolidated budget in Ukraine. Features of formation and development of national system of fiscal adjustment of economy are defined. Author determined the priority directions to enhance the tax policy in Ukraine in the period of economic transformation.

Ключові слова: податкова політика, фіскальне регулювання економіки, податкові надходження, податкове навантаження, податковий механізм.

Key words: tax policy, fiscal adjustment of the economy, tax revenues, tax burden, fiscal mechanism.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Податкова політика є ваговою складовою системи фінансово-бюджетного регулювання економічного розвитку, здійснює значний вплив на систему перерозподілу валового внутрішнього продукту, забезпечує формування доходної бази державного бюджету з урахуванням цілей та завдань економічної політики країни, зовнішнього та внутрішнього економічного середовища та інтересів суспільства. Постійні трансформації вітчизняного механізму податкового регулювання щодо зміни кількості податків, їх ставок, податкових пільг, перегляду переліку і пропорцій розподілу загальнодержавних податків і зборів між державним та місцевими бюджетами свідчить про пошук моделі податкової системи, яка б врахувала інституційні особливості розвитку економіки, суспільні та індивідуальні інтереси платників податків. Формування виваженої та ефективної податкової політики потребує досягнення компромісу між різними верствами суспільства, забезпечення достатніх обсягів доходів бюджету для його збалансування та створення сприятливих умов для стійкого економічного зростання на довгостроковій основі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питаннями визначення сутності податкової політики, розвитку системи податкового регулювання соціально-еко-

номічного розвитку та формування дієвого механізму оподаткування займалися такі зарубіжні та вітчизняні науковці, як С. Аткинсон, В. Андрущенко, А. Вдовиченко [1], О. Данилова, А. Дрига, А. Крисоватий, Н. Крючкова [2], А. Лаффер, І. Лук'яненко [3], І. Лютий, Р. Масгрейв, У. Петі, В. Опарін, А. Соколовська [6], Д. Стігліц, Л. Тарангул, Дж. Тейлор, Дж. Хаусман, В. Федосов, І. Чугунов [8]. Разом з тим, на сучасному етапі питання щодо оцінки впливу податкової політики на економічну та соціальну ситуацію в країні є відкритим, що зумовлює необхідність подальшого дослідження даної проблематики. Доцільним є поглиблений аналіз використання адаптивного механізму податкової політики як елементу формування сприятливих умов для економічного зростання на довгостроковій основі.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є визначення особливостей формування та реалізації вітчизняної податкової політики в умовах економічних перетворень.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

З метою забезпечення концептуальної єдності дослідження в роботі було використано сукупність методів, що ґрунтуються на сучасних теоретико-методологічних підходах, у тому числі порівняння, аналізу, синтезу, теоретичного узагальнення, системний та структурний методи.

Таблиця 1. Структура доходної частини зведеного бюджету України за період 2005—2014 роки, %

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Доходи	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Податкові надходження	73,08	73,19	73,32	76,27	76,23	74,54	83,98	80,94	79,94	80,58
Неподаткові надходження	23,68	23,60	22,08	20,31	21,41	23,48	15,05	18,15	19,19	17,68
Доходи від операцій з капіталом	2,09	1,87	2,90	2,25	1,34	1,00	0,59	0,67	0,37	0,44
Трансферти	0,14	0,09	0,05	0,05	0,23	0,10	0,12	0,05	0,35	1,18
Цільові фонди	1,01	1,25	1,65	1,12	0,79	0,88	0,26	0,19	0,15	0,12

Джерело: складено на основі даних Державної казначейської служби України.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В умовах економічних перетворень податкова система країни є важливим інструментом фінансового регулювання, від виваженості податкової політики значним чином залежать темпи економічного зростання, показники зовнішньоекономічної діяльності, обсяги залучення інвестиційних ресурсів, пріоритети соціальної політики держави. Розвиток фінансової системи держави супроводжується постійним удосконаленням механізмів стимулювання соціально-економічного розвитку, структурними перетвореннями податкової системи, посиленням дієвості регулюючої функції податків, покращенням якісного рівня планування податкових надходжень. Вагомим завданням реалізації механізму податкового регулювання є створення сприятливих умов для розвитку підприємництва та забезпечення формування необхідного обсягу доходної частини бюджету для реалізації поставлених завдань. Ефективність функціонування податкової системи певною мірою визначається рівнем поєднання та узгодженості фіскальної та стимулюючої складової. На сучасному етапі розвитку фінансово-економічних відносин функціонування податкової системи спрямовано на вирішення важливих суспільних проблем — досягнення соціальної справедливості та активізації економічного розвитку.

Прийняття Податкового кодексу стало важливим елементом розвитку системи податкового регулювання та частково підвищило дієвість функціонування податкової системи країни. Пріоритетними заходами удосконалення податкової політики на сучасному етапі економічних перетворень мають бути детінізація економіки, посилення фіскальної ефективності податкової системи, удосконалення інституційних умов функціонування підприємництва, а саме: підвищення дієвості механізму захисту прав власності, дерегуляція дозвільних процедур у відповідності до європейських стандартів, підвищення якості адміністрування податків та зборів [7, с. 45].

Податкова система ґрунтується на принципах загальності оподаткування; рівності платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації; невідворотності настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства; презумпції правомірності рішень платника податку; фіскальної достатності; соціальної справедливості; економічності оподаткування; нейтральності оподаткування; рівномірності та зручності сплати; єдиного підходу до встановлення податків та зборів [5]. Слід зауважити, що дані принципи враховують положення, сформувані ще А. Смітом щодо формування податкової системи у частині загальності та рівності оподаткування, зручності сплати для платника, а також економічності оподаткування. Задекларовані принципи є напрямками розвитку податкового законодавства, які потребують одночасного реформування системи державного управління та структурних змін соціально-економічної моделі. В умовах сьогодення, дані принципи виконуються частково, проте, варто констатувати, що механізм податкового регулювання суттєво удосконалюється про що свідчить покращення позицій держави у рейтингах, які сформовані Світовим Банком щодо функціонування податкової системи [4, с. 312].

Склад вітчизняної податкової системи відповідає будові податкових систем країн з розвинутою економікою, а також країн з трансформаційною економікою у складі Європейського Союзу, що свідчить про тенденцію уніфікації оподаткування. В Податковому кодексі України визначено, що податкова система включає 7 загальнодержавних податків та зборів, 2 місцеві податки та 2 місцеві збори. Разом з тим,

підрозділом 10 Перехідних положень ПКУ зазначено, що тимчасово, до набрання чинності рішенням Верховної Ради України про завершення реформи Збройних Сил України, встановлюється військовий збір.

Прогнозування та удосконалення будь-яких економічних показників було б неможливим без ґрунтовного та якісного їх аналізу. Для аналізу процесу формування бюджетних доходів важливим є виявлення особливостей структури доходної частини бюджету, визначення показників питомої ваги складових системи бюджетних доходів у валовому внутрішньому продукті. Згідно зі ст. 9 Бюджетного кодексу України доходи бюджету класифікуються за такими розділами: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, трансферти. Податки є найбільшою складовою доходної частини зведеного бюджету (табл. 1).

Так, за період 2005—2014 років, середнє значення частки податкових надходжень у структурі доходної частини зведеного бюджету становило 77,21 відсотка, неподаткових надходжень — 20,46 відсотка, доходів від операцій з капіталом — 1,35 відсотка, цільових фондів — 0,74 відсотка, офіційних трансфертів — 0,24 відсотка відповідно. У розрізі п'ятирічних періодів 2005—2009 та 2010—2014 років можна спостерігати певні зміни у структурі бюджетних доходів. Насамперед відбулось зростання питомої ваги податкових надходжень на 5,58 відсоткових пункти до значення 80,0 відсотків, у значній мірі, за рахунок віднесення рентної плати із неподаткових до податкових надходжень, прийняття Податкового кодексу України поліщило механізм адміністрування основних податків, було зменшено кількість нецільових податкових пільг. У свою чергу, частка неподаткових надходжень знизилась на 3,51 відсоткових пункти, частка доходів від операцій з капіталом на 1,48 відсоткових пункти, цільових фондів на 0,84 відсоткових пункти. Водночас значення питомої ваги офіційних трансфертів за останні п'ять років у середньому зросло на 0,25 відсоткових пункти, що пов'язано із суттєвим зростанням обсягів надходжень в рамках програм допомоги Європейського Союзу, яка складає понад 90 відсотків усіх наданих трансфертів у 2014 році та становить 1,2 відсотка доходної частини зведеного бюджету України.

Аналіз структури податкової системи України свідчить, що Україна належить до країн із середнім рівнем перерозподілу валового внутрішнього продукту через податкову систему. За останнє десятиліття середнє значення частки податків у валовому внутрішньому продукті складало 23,52 відсотка, в тому числі у розрізі п'ятирічних періодів 2005—2009 років — 22,90 відсотка, 2010—2014 років — 24,14 відсотка. До основних бюджетоутворюючих податків належать податок на додану вартість, податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток, акцизний податок.

У розрізі поділу податків на прямі та непрямі, можна стверджувати, що непрямі податки переважають у складі вітчизняної податкової системи. Структура податків за даною ознакою формується з урахуванням особливостей розвитку економіки, ступеню розвитку фінансово-економічних відносин, макроекономічних тенденцій та пріоритетів економічної політики. Прямі податки є достатньо дієвим інструментом податкового регулювання і більш ефективно впливають на стимулювання економічного зростання, створюючи сприятливі умови для розвитку національного виробництва. При збільшенні обсягу виробництва — зростають відрахування до бюджетів усіх рівнів. Крім того, застосовуючи прогресивні ставки податку на прибуток підприємств, доходи населення та майнові податки в певній мірі реалізується принцип соціальної справедливості податкової си-

Таблиця 2. Структура податкових надходжень зведеного бюджету України за період 2005–2014 років, %

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ПДВ	34,47	40,08	36,82	40,54	40,66	36,82	38,87	38,50	36,24	37,83
Податок на доходи фізичних осіб	17,67	18,13	21,57	20,20	21,38	21,77	17,99	18,88	20,38	20,46
Акцизний податок	8,10	6,85	6,56	5,62	10,39	12,08	10,13	10,66	10,36	12,27
Податок на прибуток підприємств	23,92	20,81	21,33	21,07	15,88	17,21	16,47	15,48	15,54	10,94
Збори за спеціальне використання ресурсів	4,06	3,78	3,69	4,09	5,40	5,42	4,43	4,86	8,15	9,14
Мито	6,86	5,86	6,22	5,42	3,33	3,87	3,52	3,66	3,77	3,43
Місцеві податки та збори	0,61	0,51	0,45	0,36	0,39	0,35	0,75	1,51	2,07	2,19
Інші податки та збори	4,31	3,98	3,36	2,70	2,57	2,48	7,84	6,45	3,49	3,74

Джерело: розраховано автором на основі даних Державної казначейської служби України.

стеми. Водночас непряме оподаткування має свої переваги — більш ефективний механізм протидії ухиленню від сплати податків, надходження від непрямих податків є більш стабільними та стійкими в умовах трансформаційних перетворень.

Встановлено, що надходження прямих податків до бюджету лиш незначно переважали надходження від непрямих податків у 2005 та 2007 роках. Середнє значення питомої ваги непрямих податків у валовому внутрішньому продукті за аналізований період складає 12,17 відсотка, в тому числі у 2005—2009 роках — 11,72 відсотка, 2010—2014 роках — 12,62 відсотка та має тенденцію до збільшення. Відповідно, приведений показник для прямих податків за наведений проміжок часу становив 11,35 відсотка, у розрізі п'ятирічок 11,18 та 11,52 відсотка. Варто відзначити тенденцію до суттєвого зниження питомої ваги прямих податків у валовому внутрішньому продукті в умовах економічної рецесії 2009 року, коли даний показник знизився на 1,2 відсоткових пункти в порівнянні з минулим роком, а також зниження показника у 2014 році на 1,2 відсоткових пункти, що пов'язано як з економічними, так і військовими діями на території країни.

З аналізу таблиці 2, можна зробити висновок, що найбільше фіскальне значення для бюджету у період 2005—2014 років має податок на додану вартість (далі ПДВ). Середнє значення надходжень цього податку до бюджету по відношенню до інших податкових надходжень складає 38,08 відсотка, у 2005—2009 роках — 38,51 відсотка та у 2010—2014 роках — 37,65 відсотка. Слід зауважити, що чіткої тенденції до зростання чи зниження ролі ПДВ у формуванні доходної бюджету не виявлено, його частка незначно коливається в залежності від ряду факторів — обсягів новоствореної доданої вартості, експорту та відшкодування податку, обсягу імпорту та обмінного курсу національної грошової одиниці, кількості податкових пільг та вилучення з об'єкту податку, порядку та критеріїв бюджетного відшкодування, механізму його адміністрування. ПДВ є податком, який незважаючи на своє фіскальне значення має широке поле для фіктивного регулювання податкового кредиту та обсягів бюджетного відшкодування. Тому найбільш часті зміни податкового законодавства стосуються саме положень щодо адміністрування даного податку.

Податок на доходи фізичних осіб є другим за обсягом надходжень до доходної частини зведеного бюджету. Значення частки даного податку в податкових надходженнях за період 2005—2014 років коливається в межах від 17,67 відсотка у 2005 році до 20,46 відсотка у 2014 році та, у цілому, є стабільними серед найбільших бюджетоутворюючих податків. Середнє значення наведеного показника за аналізований період становить 19,84 відсотка, за період 2005—2009 років — 19,79 відсотка, 2010—2014 років — 19,89 відсотка відповідно.

Необхідно зазначити, що в аналізованому періоді з 2005 по 2010 рік діяла пропорційна ставка податку, а з прийняттям Податкового кодексу — прогресивна. Відповідно основні ставки податку становлять 15 відсотків бази оподаткування доходів, а до частини доходу, що перевищує десятикратний розмір мінімальної заробітної плати застосову-

ють ставку податку 20 відсотків. Однак слід зауважити, що фіскальна ефективність запровадження прогресивної шкали оподаткування з такою градацією є недостатньо високою, загалом обсяг сплаченого податку за даною ставкою в загальній структурі оподаткування не перевищує двох відсотків.

Фіскальна роль податку на прибуток підприємств залишається доволі вагомою, хоч в останні роки зафіксовано стійку тенденцію до її зниження, значення частки податку в податкових надходженнях за аналізований період коливаються в межах від 10,94 відсотка у 2014 році до 23,92 відсотка у 2005 році, середнє значення складає 17,86 відсотка, у період 2005—2009 років — 20,60 відсотка, 2010—2014 років — 15,13 відсотка відповідно. Суттєве зниження даного показника спостерігалось у період економічної рецесії з піком у 2009 році, а також у 2013—2014 роках. Виявлена тенденція до зниження частки податку на прибуток підприємств зумовлена як макроекономічними так і суспільними факторами (економічна рецесія, втрата виробничого потенціалу внаслідок територіального конфлікту) так і зниженням ставки податку із рівня 25 відсотків у 2010 році до 18 відсотків у 2014 році.

Показник питомої ваги акцизного податку у податкових надходженнях бюджету за останнє десятиліття збільшився на 4,17 відсоткових пункти з 8,10 відсотка у 2005 році до 12,27 відсотка у 2014 році. Усереднене значення даного показника за період 2005—2014 років складає 9,30 відсотка, в тому числі за період 2005—2009 років — 7,50 відсотка, 2010—2014 років — 9,30 відсотка. Ще з початком рецесії із середини 2008 року було вжито компенсаторних заходів податкового регулювання з метою зниження рівня дефіциту бюджету, в тому числі в частині підняття ставок акцизного податку, що стало причиною зростання його фіскального значення. В цей час, державні фінансові інститути зіткнулись із проблематикою суттєвого зниження обсягу податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів. Тому було розроблено та впроваджено в практичну площину сукупність відповідних заходів податкового регулювання, в тому числі підвищення ставок акцизного збору на тютюнові вироби, спирт і лікєро-горілчані вироби, пиво, дизельне пальне, легкові автомобілі, податку з власників транспортних засобів та підвищення ставок внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття. Основним результатом реалізації компенсаторних заходів податкового регулювання стало зростання обсягів податкових надходжень від акцизного податку до бюджету на 69,2 відсотка, в тому числі від акцизного податку з вироблених в Україні товарів — на 75,3 відсотка, із ввезених на територію України товарів на 44,5 відсотка. Як наслідок частка акцизного податку в доходах зведеного бюджету зросла на 4,77 відсоткових пункти, що у цілому дозволило компенсувати втрати бюджету 2009 року від зниження надходжень податку на прибуток підприємств на 5,19 відсоткових пункти у порівнянні з минулим роком. Можна відзначити тенденцію до поступового наближення ролі акцизного податку в податковій системі країни до рівня розвинутих країн, що може бути оцінено як позитивні зрушення механізму податкового регулювання.

Значення показника питомої ваги ввізного та вивізного мита у податкових надходженнях знаходилось у межах від 6,86 відсотка в 2005 році до 3,43 відсотка у 2014 році. Відповідно, усереднене значення приведенного показника за аналізований період складає 4,59 відсотка, за період 2005—2009 років — 5,53 відсотка, 2010—2014 років — 3,65 відсотка, що, в свою чергу, свідчить про зниження ролі мита у формуванні доходної частини бюджету.

Проведений аналіз структури податкових надходжень дає змогу констатувати, що у період 2005—2014 років найбільшу вагу мали податки на споживання, їх частка у загальній структурі коливалась в межах від 50,37 відсотка у 2013 році до 55,08 відсотка у 2009 році, середнє значення даного показника становило 52,66 відсотка, відповідно у 2005—2009 роках — 52,80 відсотка, 2010—2014 роках — 52,51 відсотка. У розрізі даної групи податків частка ПДВ у доходах зведеного бюджету в середньому складала 38,08 відсотка, акцизного податку 9,30 відсотка.

Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості у середньому за період 2005—2014 років становлять 37,71 відсотка від загального обсягу податкових надходжень бюджету. Разом з тим, в останні п'ять років спостерігається тенденція до зниження фіскальної ролі даної категорії податків з 40,39 відсотка у 2005—2009 роках до 35,02 відсотка у 2010—2014 роках. Зниження даного показника, в значній мірі, обумовлено зменшенням уділи частки податку на прибуток у структурі доходної частини зведеного бюджету з 21,07 відсотка у 2008 році до 10,94 відсотка у 2014 році.

Збори за спеціальне користування природних ресурсів, які нещодавно було включено у рентну плату становили доволі значиму вагу у наповненні доходної частини бюджету, їх частка зростає з 4,06 відсотка у 2005 році до 9,14 відсотків у 2014 році, відповідно середнє значення складало 5,30 відсотка, в тому числі у розрізі п'ятирічних періодів — 4,20 та 6,40 відсотка.

Показник питомої ваги місцевих податків і зборів коливався у період 2005—2014 років у межах від 0,61 відсотка у 2005 році до 2,19 відсотка у 2014 році, і в останні п'ять років фіксується тенденція до його поступового зростання. Насамперед, це пов'язано із початком податкової реформи, надання з другої половини 2011 року згідно з положеннями Податкового кодексу України єдиного податку статусу місцевого податку з метою підвищення стимулів органів місцевого самоврядування щодо розвитку підприємництва. Згодом було продовжено реформування системи місцевих податків та зборів, запроваджено податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, удосконалено групи та збільшено ліміт обороту суб'єкта господарювання, які мають право здійснювати діяльність за спрощеною системою оподаткування, обліку та звітності. Законом України від 28.12.2014 р. № 71-VIII було внесено низку вагомих змін щодо реформування механізму податкового регулювання, зокрема це стосувалось місцевих податків і зборів. Відтепер з 2015 року до місцевих податків віднесено окрім єдиного податку податок на майно, який складається із податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортного податку та плати за землю. Водночас необхідно відзначити, що у порівнянні з розвинутими країнами роль місцевих податків та зборів у структурі податкових надходжень є значно нижчою та потребує поступового зростання, що є основою для проведення фінансової децентралізації адміністративно-територіальних одиниць. Реалізація зазначеного сприятиме посиленню відповідальності органів місцевої влади, посилить дієвість фінансового контролю за використанням бюджетних коштів та рівень мотивації щодо розвитку економіки регіону.

ВИСНОВКИ

Податки є вагомим інструментом державного впливу на економічну систему країни за допомогою якого здійснюється вплив на обсяги та структуру доходної частини зведеного бюджету. Варто зазначити, що податкова політика як складова державної фінансової політики, спрямована на забезпечення достатнього рівня доходів бюджету шляхом встановлення оптимального показника оподаткування та стимулювання економічного зростання. У процесі розробки та реалізації податкової політики важливим та необхідним є врахування та взає-

мозгодження цілей, завдань бюджетної політики, що позитивно впливатиме на економічний розвиток суспільства. Кореляція пріоритетів та цілей всіх складових фінансової політики впливатиме на зміну показника податкового навантаження на економіку, сприяючи підвищенню рівня керованості фінансовою системою країни. Податкова політика потребує взаємозгодження стимулюючих, компенсаторних та інших заходів щодо підтримки системних реформ в економіці і соціальній сфері. Компенсаторні заходи хоч і не мають довготривалого економічного ефекту, проте надають можливість посилити збалансованість бюджетної системи. Стимулюючі заходи, в значній мірі, спрямовані на розширення обсягу внутрішнього попиту, однак без проведення структурних змін економіки їх реалізація має короткостроковий період дії. З метою посилення результативності економічних перетворень важливим є підвищення ефективності податкових механізмів економічного розвитку, зниження трансакційних витрат системи адміністрування податків.

Використовуючи інструменти адаптивної ефективності, держава збільшила частку податкових надходжень у доходах бюджету, посилити фіскальну результативність непрямих податків та створює умови для ліберальної моделі прямого оподаткування. Разом з тим, важливим є подальше посилення фіскальної ефективності податку на додану вартість, сприяння розвитку підприємництва, зменшення кількості податкових пільг та покращення якісного рівня адміністрування податків, посилення обґрунтованості бюджетного планування та прогнозування, введення дієвих майнових податків з урахуванням ефективності їх запровадження.

Література:

1. Вдовиченко А. М. Дискреційна складова фіскальної політики України / А. М. Вдовиченко // Журнал європейської економіки. — 2013. — Т. 12, № 2. — С. 165—177.
2. Крючкова Н. М. Податкова політика в системі макроекономічного регулювання: монографія / Н. М. Крючкова. — О.: Астропринт, 2011. — 174 с.
3. Лук'яненко І. Г. Моделювання впливу змін фіскальної політики на економіку України / І. Г. Лук'яненко // Бізнес Інформ. — 2012. — № 4 (411). — С. 197—201.
4. Пасічний М. Д. Механізм непрямого оподаткування в Україні: становлення та розвиток / М. Д. Пасічний // Бізнес-Інформ. — 2013. — № 5. — С. 311—318.
5. Податковий кодекс України: станом на 5 лют. 2015 р.: відповідає офіц. тексту. — Харків: Право, 2015. — 693 с.
6. Соколовська А. М. Фіскальна політика в Україні та її макроекономічні наслідки / А. М. Соколовська // Фінанси України. — 2014. — № 1. — С. 17—32.
7. Соколовська А. М. Формування податкової політики в умовах невизначеності / А. М. Соколовська // Фінанси України. — 2012. — № 11. — С. 44—52.
8. Чуğunov І. Я. Довгострокова бюджетна стратегія у системі економічної циклічності // Вісник КНТЕУ. — 2014. — № 5. — С. 64—77.

References:

1. Vdovychenko, A. M. (2013), "Discretionary component of fiscal policy in Ukraine", *Zhurnal yevropeys'koyi ekonomiky*, vol. 2, pp. 165—177.
2. Kryuchkova, N. M. (2011), *Podatkova polityka v systemi makroekonomichnoho rehulyuvannyi* [Tax policy in the system of economic regulation], Astroprynt, Odessa, Ukraine.
3. Luk'yanenko, I. H. (2012), "Modeling the impact of fiscal policy changes on economy of Ukraine", *"Biznes Inform"*, vol. 4 (411), pp. 197—201.
4. Pasichnyy, M. D. (2013), "The mechanism of indirect taxation in Ukraine: formation and development", *"Biznes-Inform"*, vol. 5, pp. 311—318.
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Tax Code of Ukraine", Pravo, Kharkiv, Ukraine, 693 p.
6. Sokolov's'ka, A. M. (2014), "Fiscal policy in Ukraine and its consequences", *Finansy Ukrayiny*, vol. 11, pp. 17—32.
7. Sokolov's'ka, A. M. (2012), "Tax policy formation in the period of uncertainty", *Finansy Ukrayiny*, vol. 11, pp. 44—52.
8. Chuhunov, I. Ya. (2014), "Long-term budget strategy in the system of economic cycle", *Visnyk KNTEU*, vol. 5, pp. 64—77.

Стаття надійшла до редакції 24.12.2015 р.